

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bâzı maddeler eklenmesi ve 5441 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin kaldırılması hakkında kanun lâ-yihası ve Maliye ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/800)

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Umum Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı : 71 - 2759

7 . III . 1954

Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bâzı maddeler eklenmesi ve 5441 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin kaldırılması hakkında Maarif Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince 6 . III . 1954 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan kanun lâ-yihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

MUCİP SEBEPLER LÂYİHASI

5441 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği 16 Haziran 1949 tarihinden itibaren faaliyete geçen Devlet Tiyatrosunun Opera, Dram, Koro, Orkestra ve Bale bölümlerinde ve dekor işlerinde, aynı kanunun 5 nci maddesi gereğince Devlet Tiyatrosu sanatkârı unvanı ile ve yalnız bir yıl süreli mukavelelerle vazife görenlerin, gerek kendilerinin gerekse aile ve mirasçılarının hayatları, şimdiye kadar yeter derecede kanunî bir karantiye bağlamamıştır. Devlet Memurlarının, Emekli Sandığı Kanunu uyarınca emekli aylığı ve ikramiyesi haklarına karşılık, 5441 sayılı Kanunun 11 nci maddesi Devlet Tiyatrosu stajyer ve sanatkârlarına yalnız tedavisi imkânsız hastalık, sakatlanma, vücut veya ses bakımından sanatlarında çalışamayacak duruma gelme veya 30 hizmet yılını doldurarak ayrılma hallerinde yahut hizmet esnasında öldükleri takdirde ancak tazminat alma imkânlarını sağlayabilmektir. 3656 sayılı Kanunun gerektirdiği teadül dereceleri ile mukayyet olmaksızın muayyen ücret sınıflarını sırf sanat başarıları ile ve birer yıllık mukavelelerle muhafaza edebilen sanatkârların durumları, mütaakıp mukavele yılları için olduğu kadar, uzun sürecek bir faaliyet devresi sonu için de sosyal bir fayda sağlayamamaktadır.

Nitekim sanatkârların şahsi başarıları ile kaim olan yıllık ücret hadlerinin, ileri yıllarda hangi seviyeyi muhafaza edebileceğinin veya mukavelenin yenilenip yenilenmeyeceğinin önceden kestirilmesi de sanatkârlar için ayrıca bir huzursuzluk doğurmaktadır. Müesseseye geçecek verimli bir emeğin, Devlet memurları misillü hizmette iktisabedilecek kıdem derecesine göre belirli bir emeklilik hakkını önceden garanti etmesi, Devlet Tiyatrosu sanatkârlarının huzur içinde çalışmalarını mucip olacaktır. Kaldı ki, çalışkan ve gayretli bir Devlet Tiyatrosu sanatkârının müessesede geçecek hizmet yıllarının bir mükâfatı demek olan emeklilik hakkının, sanattaki meşru rekabete ve dolayısıyla teknik ve estetik başarıya engel teşkil etmeyeceği de muhakkaktır. Bu duruma göre her yerde olduğu gibi bizde de Devlet Tiyatrosu sanatkârlarının yine mukavele ile istihdamlarına devam edilmesi zarurete ve 5441 sayılı Kanunun 19 ncu maddesinde derpiş edilen tüzüğün aynen

tatbıkı, matlup rekabetin ve başarının mevcudiyetine ve gereği gibi inkişafına başlıca âmil olacaktır.

Devlet Tiyatrosu sanatkârlarının emeklilik haklarının tanınmasını gerektiren diğer bir sebep de, sahne sanatı ile ilgili bütün çalışmaların, aynı nispetteki fikir ve beden sâyini gerektiren ağır bir çalışma olmasıdır. Bu itibarla halkı yükseltmeye müteveccih bir okul olma vasfını taşıyan Devlet Tiyatrosunda, Devlet Konservatuvarının çeşitli kollarında ihtisas yaptıktan sonra yer alan sanatkârların ifa ettikleri çeşitli hizmetlerin fikri ve bedeni aynı nispette yıpratması ve dolayısıyla sanatkârların vaktinden çok evvel çalışmayacak bir hale gelmeleri, Emekli Sandığı Kanununa göre tesbiti gereken fiili hizmet müddetlerinde ayrıca fiili hizmet zamlarının da ilâvesini zaruri kılmaktadır.

Yukarda zikredilen müebir sebepler göz önüne alınarak, Emekli Sandığı Kanununa ek olarak hazırlanan işbu kanun lâyihası kabul edildiği takdirde, Devlet Tiyatrosu sanatkârlarının bugünkü ve gelecekteki durumları, diğer memleketlerde de olduğu gibi teminat altına alınacak ve müessese muhtaç olduğu huzura kavuşacaktır.

Maliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Maliye Encümeni

Esas No. 1/800

Karar No. 58

8 . III . 1954

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bâzı maddeler eklenmesi ve 5441 sayılı Kanununun 11 nci maddesinin kaldırılması hakkında kanun lâyihası, encümenimizce Hükümet temsilcilerinin de iştiraki ile, tetkik ve müzakere olundu.

Esbabı mucibe lâyihasının tetkiki ve Maarif, Maliye vekâletleri ve Emekli Sandığı temsilcilerinin izahatından :

5441 sayılı Kanun gereğince, Devlet Tiyatrosunun opera, dram, koro, orkestra ve bale bölümleri ve dekor işlerinde çalışmak üzere, mukavele ile alınan sanatkârların 5434 sayılı Kanuna tâbiyetlerini temin gayesinin istihdaf edildiği anlaşılmış ve lâyihanın esbabı mucibesinde belirtilen sebeplerle esası kabul edilerek maddelerin müzakeresine geçilmiştir.

5434 sayılı Emekli Sandığı Kanunu ile tanıyan haklardan faydalanabilmeleri için 12 nci maddenin (II) işaretli fıkrasına (m) bendi ekliyen 1 nci madde uygun bulunmuştur.

Mevzuubahis sanatkârların emeklilik keseneğine esas olacak ücretlerinin tâyini için, lâyihanın 2 nci maddesi ile, aynı kanununun 15 nci maddesinin b fıkrasının birinci bendine (... 5441 sayılı Kanuna göre Devlet Tiyatrosunda mukavele

ile çalışan sanatkârlar ve) ibaresinin ilâve edilmesi kabul edilmiş ve fakat b fıkrasının iki, üç, dört ve beşinci bentleri lâyihada yazılmadığı gibi kaldırıldığına dair bir işaret de bulunmadığı ve kanunda kalmaları da lüzumlu görüldüğünden lâyihanın ikinci maddesi bu maksatla tadil edilmiştir.

Lâyihanın 3 ncü maddesi, Devlet Tiyatrosu sanatkârlarının 5434 sayılı Kanununun 32 nci maddesinde derpiş olunan yıpranma zamlarından istifadelerini temin etmektedir. 32 nci madde, subay, polis, lokomotif ateşçi ve makinisti, gemi ateşçileri ve maden işçileri gibi çok ağır işlerde çalışanların fiili hizmet müddetlerine yıpranma zamları ilâve edilmesini âmirdir.

Mevzuubahis sanatkârlarla maddede tadad edilenler arasında yıpranma bakımından mukayese caiz değildir.

Kaldı ki, 5434 sayılı Kanundaki asgari 55 yaş ve 30 yıl hizmet hadleri değiştirilmiş ve 43 yaş, 25 yıl hizmet kabul edilmiştir. Bu durum sanatkârlar lehine bir hak ihdas ettiği gibi, vazifelerinde çalışmayacak hale gelenlerin de mâlûliyet hükümlerinden istifade edecekleri göz önünde tutulmak iktiza eder.

Bu sebeplerle 3. madde kanun metninden çı-

karılmış ve diğer maddelerin numaraları teselsülü temin için değiştirilerek hükümleri aynen kabul edilmiştir.

Havalesi gereğince Bütçe Encümenine tevdi buyurulmak üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Maliye Encümeni Reis V. Bu raporun mazbata

Sözcü muharriri

Zonguldak Zonguldak

F. Açıksöz R. Sivişoğlu

Kâtip

Diyarbakır

M. R. Bucak

İmzada bulunamadı

Erzurum

S. Erduman

Samsun

Ş. Uluçay

Çorum

Söz hakkım mahfuzdur

Ş. Gürses

Kocaeli

L. Tokoğlu

Yozgad

F. Nizamoğlu

Bütçe Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Bütçe Encümeni

Esas No : 1/800

Karar No : 174

9 . III . 1954

Yüksek Reisliğe

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bazı maddeler eklenmesi ve 5441 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin kaldırılması hakkında Maarif Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetince Yüksek Meclise arzı kararlaştırılıp Başvekâletin 7 . III . 1954 tarihli ve 71/2759 sayılı tezkeresiyle gönderilen kanun lâyihası Maliye Encümeni mazbatası ile birlikte encümenimize havale edilmiş olmakla Maarif Vekili hazır olduğu halde tetkik ve müzakere edildi.

Lâyihanın sevkını mucip sebepler Hükümetin gerekçesinde etrafiyle arz ve izah edilmiş ve lâyihayı bidayeten tetkik eden Maliye Encümeni ikinci maddeyi mazbatasında yazılı sebeplere istinaden tadilen ve üçüncü maddeyi ise tayyetmek suretiyle kabul etmiştir.

Encümenimiz, cereyan eden müzakerelerden ve bu hususta Hükümet mümessillerinden gerekli izahat alındıktan sonra maddelerin müzakeresine geçmiş ve lâyihanın 1 ve 2 nci maddelerini Hükümetin teklifi veçhile aynen ve

üçüncü madde, metindeki eklenecek müddetlerin üç ay olarak tadili suretiyle ve mütaakıp maddeler Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

Lâyiha, tercihan ve müstacelen görüşülmesi temennisiyle Umumi Heyetin tasvibine arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Reis V.	Mazbata M.	Kâtip
İstanbul	Sivas	Siird
H. Hüsmen	H. İmre	B. Erden
Antalya	Çanakkale	Elâziğ
A. Sarioğlu	K. Akmanlar	Ö. F. Sanaç
Eskişehir	İstanbul	İstanbul
A. Potuoğlu	S. Oran	F. Sayımer
Kastamonu	Kırklareli	Konya
H. Türe	Ş. Bakay	R. Birand
Malatya		Rize
M. S. Eti		O. Kavrakoğlu
İmzada bulunamadı		
Kırşehir		Seyhan
R. Özdeş		S. Barı

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bâzı maddeler eklenmesi ve 5441 sayılı Kanununun 11 nci maddesinin kaldırılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 12. maddesinin II işaretli fıkrasına aşağıdaki (m) bendi eklenmiştir :

m) 5441 sayılı Kanun hükümlerine istinaden Devlet Tiyatrosunda mukavele ile çalışan sanatkârlar.

MADDE 2. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 15. maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Daimî kadrolarda aylık ücretle çalışan her çeşit hizmetlilerle 5441 sayılı Kanuna göre Devlet Tiyatrosunda mukavele ile çalışan sanatkârlar ve hayrat hademesinin 3 . VII . 1939 tarihli ve 3659 sayılı Kanunun geçici 1. maddesiyle 28 . XII . 1946 tarihli ve 4988 sayılı Kanununun 4. maddesi hükümlerine ve tahsil durumları ile hizmet sürelerine göre bulunmaları gereken derecelerin ücret tutarları ;

MALİYE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bâzı maddeler eklenmesi ve 5441 sayılı Kanununun 11 nci maddesinin kaldırılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin teklifi veçhile aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 15 nci maddesinin (b) fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

b) Daimî kadrolarda aylık ücretle çalışan her çeşit hizmetlilerle 5441 sayılı Kanuna göre Devlet Tiyatrosunda mukavele ile çalışan sanatkârlar ve hayrat hademesinin 3 . VII . 1939 tarihli ve 3659 sayılı Kanunun geçici 1 nci maddesi ile 28 . XII . 1946 tarihli ve 4988 sayılı Kanununun 4 nci maddesi hükümlerine ve tahsil durumları ile hizmet sürelerine göre bulunmaları gereken derecelerin ücret tutarları ;

Bunlar sözü geçen kanuna göre yükselme müddetlerini doldurdukça kesenekleri iktisabettikleri üst derece ücretlerinin tutarlarından alınır. Ancak bu muamele kendilerine bu kanun hükümleri dışında bir hak vermez.

Yukardaki esasa göre bulunacak derece ücretleri tutarlarından daha az ücret alanların keseneklerine bu ücretler mevcut derecelerden birisine uymuyorsa en yakın derece ücreti tutarı, iki derecenin tam ortasında ise üst derece ücreti tutarı, en aşağı derece ücreti tutarı olan 150 liradan az ise aldıkları ücretler esas tutulur.

Evvelce Özel Teadül ve Kuruluş kanunlarına tâbi bir vazifede bulunduktan sonra hizmetli kadrolarına geçenlerin keseneğe esas ücretleri, müktesep hak dereceleri ücretleri olup bu ücretler, hizmetli kadrolarında yükselme müddetlerini doldurdukça yukardaki fıkra gereğince yükseltilir.

Bu gibilerden Özel Teadül ve Kuruluş kanunlarına tâbi vazifelerden evvelce bir yükselme müddeti bulunmuş olanların hizmetli kad-

BÜTÇE ENCÜMENİNİN DEĞİŞTİRİŞİ

5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa bazı maddeler eklenmesi ve 5441 sayılı Kanunun 11 nci maddesinin kaldırılması hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hü.

Mal. E.

MADDE 3. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32. maddesine aşağıdaki (f) fıkrası eklenmiştir :

İştirakçi veya tevdiatçılar	Hizmetin geçtiği yerler	Eklenecek müddetler Ay
f) Devlet Tiyatrosu sanat-kârlarının	Devlet Tiyatrosu sanat-kârlarında	4

MADDE 4. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununa aşağıdaki geçici 94. madde eklenmiştir :

GEÇİCİ MADDE 94. — Bu kanunla emeklilik hakkı tanınmış olan Devlet Tiyatrosu sanat-kârları gerek 5441 sayılı Kanunun geçici 2. maddesiyle Devlet Tiyatrosunda geçmiş sayılan hizmet müddetlerinden gerekse 5441 sayılı Kanunun meriyetinden sonra Devlet Tiyatrosunda geçen hizmet müddetlerinden âzami 10 senesini 5434 sayılı Kanunun muvakkat 65. maddesindeki esaslar dairesinde ve bu kanunun meriyete girdiği tarihten itibaren 6 ay içinde Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığına müracaatta bulunmak şartıyla borçlanabilirler. Bunların borçlanabilmeleri için bu kanunun meriyete girdiği tarihteki yaşlarından Devlet Tiyatrosunda geçen ve 5441 sayılı Kanun gereğince Devlet Tiyatrosunda geçmiş sayılan hizmet müddetleri indirildikten sonra yaş sayısının 40 ı geçmemiş olması şarttır.

MADDE 5. — 5441 sayılı Devlet Tiyatrosu Kuruluşu hakkındaki Kanunun 11. maddesi lâğvedilmiştir.

MADDE 6. — Bu kanun 1 . VII . 1954 tarihinden itibaren meriyete girer.

MADDE 7. — Bu kanunun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

Başvekil

Devlet Vekili

A. Menderes

rolarına alınmalarında bir üst derece aylıkları keseneklerine esas tutulur. Ancak her iki şekilde de hizmetli kadroları ücretlerinin müsait bulunması şarttır.

MADDE 3. — Hükümetin 4 ncü maddesi 3 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin 5 nci maddesi 4 ncü madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 6 ncü maddesi 5 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Hükümetin 7 nci maddesi 6 nci madde olarak aynen kabul edilmiştir.

B. E.

MADDE 3. — 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 32 nci maddesine aşağıdaki (f) fıkrası eklenmiştir :

İştirakçi veya tevdiatçılar	Hizmetin geçtiği yerler	Eklenecek müddetler Ay
f) Devlet Tiyatrosu sanat-kârlarının	Devlet Tiyatrosu sanat-kârlığında	3

MADDE 4. — Hükümetin 4 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE 94. — Hükümetin muvakkat 94 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Hükümetin 5 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 6. — Hükümetin 6 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Hükümetin 7 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ha.

Devlet Vekili	Adliye Vekili
<i>C. Yardımcı</i>	<i>O. Ş. Çiçekdağ</i>
Millî Müdafaa Vekili	Dahiliye Vekili
<i>K. Yılmaz</i>	<i>E. Menderes</i>
Hariciye Vekili	Maliye Vekili
<i>F. Köprülü</i>	<i>H. Polatkan</i>
Maarif Vekili	Nafia Vekili
<i>R. S. Burçak</i>	<i>K. Zeytinoğlu</i>
İkt. ve Ticaret Vekili	Sıh. ve İç. Mua. Vekili
<i>F. Çelikbaş</i>	<i>Dr. E. H. Üstündağ</i>
Güm. ve İnh. Vekili	Ziraat Vekili
<i>e f</i>	<i>N. Ökmen</i>
Münakalât Vekili	Çalışma Vekili
	<i>H. Erkmen</i>
İşletmeler Vekili	
<i>S. Yırcalı</i>	